

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA VE TÜRK HUKUKUNDA TÜKETİCİ KREDİLERİ

- I -

Ebru CEYLAN*

GİRİŞ

Çağımızda liberal veya kapitalist ekonomi düzeninin ayırt edici özelliklerinden olan serbest piyasa ekonomisinde kitle üretimine bağlı olarak tüketim artmıştır, ancak tüketicinin piyasaya müdahale etmesi sınırlanmıştır. Liberal veya kapitalist ekonomi sisteminde özellikle sanayide üretim araçları mülkiyetinin belirli ellerde toplanması veya kontrolü etkili olmaktadır. Arz tarafındaki birleşmeler ve rekabeti önleyici anlaşmalar ekonomik gücün yoğunlaşmasına sebep olmuştur.¹ Bu gelişmeler nedeniyle tüketicinin korunması amacını gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası alanda çeşitli hukuk düzenlerinde hukuk reformları yapılmıştır ve sözleşme adaletini sağlamak için 20. yüzyılda çeşitli çözümler² üretilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Hukuk Anabilim Dalı öğretim üyesi.

¹ Ceylan, Ebru, "Tekelleşmenin Rekabet Düzenine Etkisi ve Hukuki Durumu", *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Aydın Aybay'a Armağan Özel Sayısı, 2007/II, s. 345.

² Atamer, piyasa işleyişini destekleyen ve piyasa işleyişine müdahale eden hukuki düzenlemeler olarak bu çözümleri ikiye ayırmaktadır. Piyasa işleyişini destekleyen hukuki düzenlemeler, sözleşme özgürlüğü ilkesine bir müdahale teşkil etmez, aksine sözleşme özgürlüğü sonucu sözleşme adaletinin sağlanması için ön şartların yaratılmasını sağlarlar. Piyasa işleyişine müdahale eden hukuki düzenlemeler ise, piyasa mekanizmasının taraflar arasındaki dengesizliği ortadan kaldırmak için yetersiz kaldığı durumlarda doğrudan sözleşmeye müdahale imkânı vermektedir. bkz. Atamer, Yeşim M., *Tüketici Hukukunun Gelişimi: Dünü, Bugünü ve Yarını, Tüketicinin Korunması Semineri*, Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı'nın ve Avrupa Konseyi Proje Ofisi'nin Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği Tüketicinin Korunması Semineri, 2-4 Kasım 2006, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, Ankara 2007, s. 24.

Tüketici hukuku, 19. yy. medeni ve borçlar kanunlarının tüketiciyi korumada yetersiz kalmaları nedeniyle 20. yüzyılda bu kanunlar yanında özel bir mevzuat olarak ortaya çıkmıştır.³ Avrupa Birliği hukukunda tüketici sorunlarına global bir yaklaşımla bakılmaması üye ülkelerin hukuk düzenlerinde ortak ilkelerin belirlenmesini zorlaştırmıştır. 21. yy. kanun koyucusunun önündeki sorun, klasik borçlar hukuku ve tüketici hukuku arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu ikiliği devam ettirmek veya ettirmemek konusunda bir seçim yapmaktır. Avrupa Birliğinde tüketici hukuku, bütün üye ülkelere ortak bir borçlar kanunu hazırlanması düşüncesinin itici gücünü oluşturmaktadır.⁴

Avrupa Birliği tek pazarı, üye ülkelerin vatandaşlarının tüketici kabul edildiği ve malların serbestçe ticaretinin yapıldığı 27 üye ülkenin ortak pazarıdır. Bu pazarda amaçlanan sınırların kaldırılmasıyla sanayi ve hizmet sektörüne daha iyi büyüme imkânları ve tüketicilere daha düşük fiyatlarla daha geniş ürün edinme imkânını sağlamaktır.⁵ Avrupa Birliği müktesebatının önemli politika alanlarından birini

³ Zevkliler/Aydoğdu, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Ankara 2004, s.70 vd; Atamer, *Tüketici hukuku*, s. 29; Halfmeier, yasakoyucunun yapısal eşitsizlikten zarar gören tüketicilerin çıkarlarını korumak için sözleşme özgürlüğü ilkesini düzeltmeye çalıştıklarını belirtmektedir. Yapısal eşitsizliğin tüketicinin yaşamak için gerekli olan veya modern şartlar altında gerekli oldukları düşünülen şeyleri satın almaktan başka seçeneği olmadığından, profesyonel tedarik edene göre daha az pazarlık gücüne sahip olmasını ifade ettiğini açıklamaktadır. Bu düşüncelerin sonucunda özel hukuka toplumsal adaleti katmak gerekliliğinin doğduğunu belirtmektedir. Halfmeier, Axel, *Avrupa Birliği'nin Tüketici Politikası ve Almanya'da Tüketicilerin Korunması*, Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı'nın ve Avrupa Konseyi Proje Ofisi'nin Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği *Tüketicinin Korunması Semineri*, 2-4 Kasım 2006, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, Ankara 2007, s. 159; Calais-Auloy, Jean, Steinmetz, Frank, *Droit de la consommation*, 4 ème édition, 1996 Paris, s.10 vd.

⁴ Atamer, *Tüketici Hukuku*, s. 29.

⁵ AB'de üye devletler tüketici haklarını korumak için ortak asgari standartlar hazırlayabilir. Ancak bu durum AB politikasının ulusal kuralları geçersiz hale getirmemektedir. Bu standartlarla ulusal kuralların birbirini tamamlaması amaçlanmaktadır. AB tüketici politikası, 2002-2006 yıllarını kapsayan dönem için ortak bir tüketici koruma seviyesinin belirlenmesini, tüketici koruma yasalarının etkin olarak uygulanmasını ve tüketici derneklerinin AB tüketici politikasına katılımlarının sağlanmasını hedeflemiştir. Sezgin, Ali, *Tüketicilerin Korunmasında Avrupa Birliği Hukukunun Etkisi*, Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı'nın ve Avrupa Konseyi Proje Ofisi'nin Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği *Tüketicinin Korunması Semineri*, 2-4 Kasım 2006, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, Ankara 2007, s.170-171; *Avrupa Birliği'nin Tüketici Politikası ve Türkiye'nin Uyumunu*, 2001, İKV Yayını: 7, İstanbul 2001, s. 5 vd.

oluşturan tüketici hakları ve korunması son yıllarda ülkemizde de gelişmeye başlamıştır.

Tüketicilerin ekonomik çıkarlarının korunması amacıyla Avrupa Birliği çerçevesinde gerçekleştirdiği hukuki düzenlemelerden büyük bölümü sözleşmeler hukukuyla ilgilidir.⁶ Çalışmamızda, tüketici kredisi sözleşmesiyle ilgili kurallar AB hukuku ve Türk hukuku bakımından incelenmektedir.

1. Avrupa Birliği Hukukunda Tüketici Kredilerine İlişkin Direktif

1.1. Avrupa Birliği Tüketici Kredilerine İlişkin Direktifin Amacı ve Kapsamı

AB hukukunda AB Antlaşması'nın m.153 hükmünde "yüksek düzeyde bir tüketici güvenliği ve ekonomik çıkarları" korunması hedeflenmektedir.

Avrupa Birliği hukukunda tüketici kredileri, tüketici kredisi hakkında AB Konsey Direktifi⁷ 22 Aralık 1986 tarihinde düzenlenmiştir. Bu Direktif, 22 Şubat 1990 tarihinde 90/88 EEC sayılı (Konsey) ve 16 Şubat 1998 tarihinde 98 /7/EC sayılı (AB Parlamentosu ve Konsey) Direktifleriyle değişikliklere uğramıştır. Değişikliğe uğramış olan AB'nin 87/102 sayılı Direktifi 28/10/2004 tarihinde Brüksel'de kabul edildi. Avrupa devletlerinde tüketici kredileri özel yasalarda veya Medeni ve Borçlar Kanunu'nun sözleşme özgürlüğü çerçevesinde konuya çözüm aranmıştır. AB üyesi Belçika'da tüketici kredileriyle ilgili 12/6/1991 tarihli özel yasa⁸ çıkarılmıştı.

AB üyesi olmayan İsviçre'de ise tüketici kredileriyle ilgili 23/3/2001 tarihli özel bir yasa⁹ yürürlüktedir.

⁶ Atamer, Yeşim M.(Tekinalp/Tekinalp), *Avrupa Birliği Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul 2000, s. 658.

⁷ <http://eur-lex.europa.eu>; Journal Officiel No:L 04 du 12/02/1987, 0048-0053.

⁸ Ceylan, Ebru, Belçika Hukukunda Tüketici Kredileriyle İlgili 12 Haziran 1991 Tarihli Yasa, *Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, GSÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2002/1, s. 747 vd.

⁹ Bkz. Paisant, Gilles/Dutoit, Bernard/Favre-Bulle, Xavier/Piotet, Denis/Stauder, Bernd, La nouvelle loi fédérale sur le crédit à la consommation, Travaux de la demi-journée organisée le 6 Mars 2002 à L'Université de Lausanne, Lausanne

1986 tarihli tüketici kredisi hakkında Konsey Direktifi'nin çıkarılmasında etkili olan çeşitli sebepler vardır.¹⁰ AB üyesi devletlerin tüketici kredisi ile ilgili hukuk kurallarının farklı olması, ortak pazarda tüketici kredisi verenler arasında rekabeti bozabilir. Farklı hukuki düzenlemeler, tüketicilere bir başka üye devletten tüketici kredisi alma imkânını ortadan kaldırabilir. Ayrıca hukuk kurallarındaki farklılıklar, tüketici kredilerinin hacmi ve niteliği üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir, krediye bağlı mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı üzerinde olumsuz şekilde etkili olabilir.

AB içinde tüketici kredisi hacmi arttığı için ortak bir tüketici pazarı oluşturmak tüketiciler, kredi verenler, üreticiler/imalatçılar, toptan veya perakende işletmeler ve hizmet sunanlar aynı oranda yararlı olacaktır. AB'nin tüketicilerin bilgilendirilmesi ve korunması politikası programları haksız şartlara karşı tüketicinin korunması için tüketici kredileriyle ilgili genel şartların uyumlaştırılmasını öngörmektedir. Tüketici kredisi alanında üye devletlerdeki farklı kurallar ve uygulamalar, tüketicinin aynı korumadan yararlanmasını engellemektedir. Bunun avantajı malı tedarik edenler için üye devletlerde benzer pazarlama şartlarını kullanabilmek ve farklı ulusal yasaları araştırma ve bunları uydurma maliyetinden kaçınmaktır.¹¹

Son yıllarda, tüketicilere sunulan ve kullandıkları kredi çeşitlerinin yeni formları ortaya çıkmıştır ve ortaya çıkmaktadır.

Tüketici, kredi şartları, kredinin maliyeti ve yükümlülükleri hakkında bilgilendirilmelidir. Özellikle bu bilgiler, kredinin yıllık faizi ve bu belirlenemiyorsa alınan kredi için ödenecek toplam para tüketiciye söylenmelidir. Topluluğun metodu veya metotlarına ilişkin bir karar alınana kadar, üye devletlerin yıllık faizin hesaplanmasına ilişkin mevcut metotları veya usulleri devamlı kullanılmak zorundadır veya bu mümkün değilse üye devletler kendi toplam maliyetlerine ilişkin tüzük çıkarmak zorundadır.

2002, s. 3 vd.

¹⁰ Özsunay, Ergun, AB Hukukunda Tüketici Kredileri (AB Hukukundaki Çözümlerin Işığında 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Tüketici Kredilerine İlişkin Çözümlerinin Değerlendirilmesi), *İKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.: 3, S. 1-2, (Türk-Avusturya Hukuk Haftası Özel Sayısı" Avrupa Hukuku ve Ulusal Hukuklar Bağlamında Tüketicinin Korunması Hukuku" İstanbul 03-06 Nisan 2004) Aralık 2004, s. 49 vd.

¹¹ Halfmeier, s.159.

Kredi sözleşmesindeki şartlar, tüketicilerin aleyhine olabilir. Tüketicilerin daha iyi korunmasına, bütün kredi şekilleri için geçerli belli kuralların belirlenmesiyle ulaşmak mümkündür.

Belli kredi sözleşmeleri veya belli ticari işler özellikleri nedeniyle kısmen veya tamamen bu Direktifin uygulama alanı dışında kalmaktadır.

Üye devletler AB Komisyonu'na danışarak belirli ticari olmayan özel şartlar altında verilmiş kredileri bu Direktif'in uygulama alanı dışında bırakabilirler.

Bazı üye devletlerde noter veya mahkeme tarafından onaylanmış sözleşmelerin kullanıldığı durumlar bu Direktif'in hükümlerinin uygulanmasını etkisiz hale getirebilir. Bunları üye devletler Direktif'in uygulama alanı dışında tutabilirler.

Çok yüksek miktarlar için yapılan kredi sözleşmeleri alışılmış tüketici kredisinden ayrılmaktadır. Çok küçük miktarlar için yapılmış kredi sözleşmelerini de bu Direktif'in hükümlerine tâbi tutmak hem tüketici, hem kredi veren için gereksiz idari masraflara yol açabilir. Bu nedenle belirli bir miktarın üstünde veya altında yapılan sözleşmelere bu Direktif uygulanmaz.

Kredi verenin veya krediye aracı olanın işyerinde ve reklamlarda maliyetler üzerinden yapılan açıklamalar tüketicilere çeşitli teklifler arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırır.

Tüketici, kredi sözleşmelerinin yazılı yapılmasıyla ve sözleşme şartlarıyla ilgili belirli asgari bilgilerin yer almasıyla daha fazla korunacaktır.

Üye devletler malların satın alınması için alınan kredilerde, malların geriye alınması şartlarını özellikle de tüketicinin rızasının olmadığı durumlarda belirlemelidir. Burada hesap kesmede geri alma hiçbir şekilde haksız kazanç yaratmamalıdır.

Tüketiciye borcunu zamanından önce ödeme izni verilmelidir. Böyle bir durumda tüketiciye toplam kredi maliyetinde uygun bir indirim imkânı tanınmalıdır.

Kredi verenin haklarını devretmesi durumunda tüketicinin hukuuki durumu hiçbir şekilde daha kötü hale gelmemelidir.

Kredi sözleşmelerinde tüketiciye kıymetli evrak, bono veya çek verme izni veren üye devletler, tüketicilere uygun bir koruma sağlamalıdır.

Tüketici, mal ve hizmetleri bir kredi sözleşmesi çerçevesinde satın alıyorsa malları veya hizmetleri sunanlara karşı sözleşmeden doğan haklarını kredi verenlere karşı da ileri sürebilir. Bu durum, önceden yapılmış bir anlaşmaya dayanarak kredinin mal alınması veya hizmet sunulması amacıyla kredi veren tarafından verilmesi durumudur.

Üye devletlere bu Direktif'te Ecu AET'nin 2626/84 numaralı yönetmelikle değişik 3180/78 nolu yönetmeliğine göre hesaplama birimi olarak geçerli kabul edildiğinden dolayı bazı miktarları hesaplarken kendi para birimleriyle belli sınırlar içinde düzenleme yapabilme yetkisi verilmelidir. Ekonomideki ve para piyasalarındaki gelişmelere göre bu Direktif'teki miktarlar da kontrol edilmelidir ve gerektiğinde düzeltilmelidir.

Üye devletler, kredi verenlerin veya krediye aracı olanların izni ve onların denetlenmesi yönünde ve tüketicilerin kredi sözleşmelerine ve şartlarına karşı dava açabilmelerini sağlayıcı tedbirler almalıdır.

Kredi sözleşmeleri bu Direktif'in tüketicilerin aleyhine olarak uygulanmasını ve hükümlerini ortadan kaldıracı olmamalıdır.

Bu Direktif ile üye devletlerin tüketici kredileri üzerine hukuki, idari düzenlemeleri uyumlu hale gelecektir, ancak üye devletlerin tüketicilerin korunması için daha sıkı tedbirler almalarına engel yoktur.

AB Direktifi, 22 Şubat 1990 tarihli ve 90/88/EEC Konsey Direktifi'yle, bazı değişiklikler yapılmıştır. Şu değişiklikler yapılmıştır: Kredinin tüketiciye toplam maliyeti ve yıllık efektif faiz m. 1 (2 d,e) tanımları değiştirilmiştir. Ayrıca m. 1a hükmü eklenmiştir, m. 2 (3) ve m. 4 (2) hükümlerinde bazı değişiklikler öngörülmüştür ve m. 5 hükmü kaldırılmıştır. Ek ise "Ek 1" olarak değiştirilmiştir ve bazı eklemeler yapılmıştır, ayrıca "Ek II" ilave edilmiştir.

98/7 EC (Avrupa Parlamentosu ve Konsey) Direktifi ile yeniden değişiklik yapılmıştır. m. 1a(1) a hükmü değiştirilmiş, m. 1a (3) ve m. 1a (5) hükümleri kaldırılmış, m. 3 yeniden düzenlenmiştir. Ek II'nin yerine Ek I geçmiş, Ek II yerine ise Ek III geçmiştir. Ek I ve Ek III'te kredinin hesaplanması şekilleri düzenlenmiştir.

AB üye devletler, kendi iç hukuklarında AB Direktifi'yle uyumlu gereken düzenlemeleri yapmışlardır.

Bu Direktif, tüketici kredilerini düzenlemek için çıkarılmıştır. Bu Direktif'in kapsamına girmeyen işlemler şunlardır: (m. 2 (1) a-g)

a. Esas amacı bir taşınmaz üzerinde veya mevcut veya yapılması planlanan bir yapıda mülkiyet hakkı kazanmak veya bu hakları alıkoymak için verilecek kredi sözleşmeleri veya kredi verme vaatleriyle ilgili sözleşmeler

b. Kiralananın sözleşme sonunda kiracıya devrine ilişkin durumlar dışındaki kira sözleşmeleri

c. Faiz veya başka bir masraf ödemesi olmayan kredi sözleşmeleri

d. Tüketicinin tek bir ödeme yaparak krediyi geri ödemeyi kabul etmesi şartıyla faiz ödeme olmadan yapılan kredi sözleşmeleri

e. Bir kredi kuruluşu veya finans kuruluşunca kredi kartı hesabı dışında cari hesapta avans şeklinde verilen krediler

f. 200 Euro'dan az veya 20.000 Euro'dan fazla miktardaki kredi sözleşmeleri

g. Tüketicinin 3 ayı geçmeyen bir süre içinde veya 12 ayı geçmeyen bir süre içinde azami 4 taksitte ödeme yapmayı kabul ettiği kredi sözleşmeleri

Bu tüketici kredisi sözleşmeleri dışında üye devletler, bazı kredi türlerini Direktif dışında bırakabilirler. Bu krediler, piyasada cari faiz oranlarının altındaki faizle verilen ve genel olarak kamuya yönelik olmayan krediler (m. 2 (2)).

Ayrıca m. 2(1) a paragrafına göre uygulama dışında bırakılmayan taşınmazlar üzerine ipotek verilerek güvence altına alınmış kredi sözleşmeleri ile kredi verme vaadi sözleşmeleri de Direktif'in m. 4 ile m. 6-12 uygulanması dışında uygulama dışında bırakmak mümkündür (m. 2 (3)).

Direktif'te, üye devletler bir noter veya hâkim önünde senetlenmiş kredi sözleşmelerini m. 6 -12 hükümleri dışında bırakmak mümkündür (m. 2 (4)).

AB Konseyi, her 5 yılda bir komisyonun teklifi üzerine ekonomisindeki ve para piyasasındaki gelişmeleri dikkate alınarak bu Direktif'teki miktarları gerektiğinde değiştirebilir (m. 18).

1.2. Avrupa Birliği Direktifindeki Tüketici Kredilerine İlişkin Tanım

Avrupa Birliği Tüketici Kredisi Direktifi'nde tüketici kredisinin tanımı yapılmamıştır. "*Kredi sözleşmesi*", ise "*kredi veren kişinin tüketiciye ödemenin ertelenmesi veya ödünç vermesi veya başka bir mali yardım etmesini öngören veya bunların taahhüdü niteliğindeki sözleşmedir*" (m. 1 (2c)).

1. Türk Tüketici Hukukunda Tüketici Kredilerine İlişkin Düzenleme

2.1. TKHK'daki Tüketici Kredilerine İlişkin Düzenlemenin Amacı ve Kapsamı

23.02.1995 tarihli ve 4077 sayılı TKHK'da¹² sosyal ve ekonomik yaşamdaki gelişmeler karşısında tüketicinin daha etkin bir şekilde korunması ve Avrupa Birliği'nin tüketici ile ilgili mevzuatına daha uyumlu olması için 06.03.2003 tarihli ve 4822 sayılı "*Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*"¹³ ile önemli değişiklikler yapılmıştır.

TKHK m. 10 hükmünde "*Tüketici Kredisi*" düzenlenmiştir.

Bu hükme göre "*Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir. Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez.*

¹² 08.03.1995 tarihinde RG'de yayımlanarak 08.09.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹³ 14.03.2003 tarihinde RG'de yayımlanarak 14.03.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sadece Geçici m.1 14.03.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. bkz. Ceylan, Ebru, 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdiği Yeni Düzenlemeler, *GSÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2002/2, s. 267 vd.

Sözleşmede; a) Tüketici kredisi tutarı, b) Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı, c) Faizin hesaplandığı yıllık oran, d) Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı, e) İstenecek teminatlar, f) Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı, g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları, h) Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar, ı) Kredinin ya-bancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar yer alır.

Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir. Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez.

Tüketici, kredi verene borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi aynı zamanda vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da kredi veren, ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür. Bakanlık ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indiriminin ne oranda yapılacağıın usul ve esaslarını belirler.

Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.

Kredi verenin ödemeleri bir kıymetli evraka bağlaması ya da krediyi kıymetli evrak kabul etmek suretiyle teminat altına alması yasaktır. Bu yasağa rağmen tüketiciden bir kıymetli evrak alınacak olursa, tüketici bu kıymetli evraki kredi verenden geri istemek hakkına sahiptir. Ayrıca, kredi veren kıymetli evrakin ciro edilmesi sebebiyle tüketicinin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür”.

Bakanlık, Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranının Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönet-

meliği yayınlamıştır.¹⁴

TKHK m. 2 hükmüne göre “*Bu Kanun, birinci maddede belirtilen amaçlarla mal veya hizmet piyasalarında tüketicinin taraflarından birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemi kapsar*”. Bu hükme göre, taraflarından birinin tüketici olduğu her türlü kredi verme işlemi de bu kanun kapsamına girmektedir.¹⁵ Tüketici kredisi sözleşmesinin kredi sözleşmesinden çeşitli bakımlardan önemli farkları vardır. Tüketici kredisi sözleşmesinde kredi tüketiciye doğrudan doğruya nakit olarak verilmektedir, kredi sözleşmesinde ise kredi çeşitli şekillerde verilebilir.¹⁶ Tüketici kredisi sözleşmesinde, kredi genellikle bir defada kullanılır, kredi sözleşmesinde ise kredi bir defada veya kısım kısım kullanılabilir.¹⁷ Tüketici kredisi sözleşmesinde ticari ve mesleki amaç yoktur, kredi sözleşmesinde ise ticari ve mesleki amaç vardır, çünkü kredi veren belirli bir limit çerçevesinde sürekli olarak kredi vermeyi taahhüt eder ve bunun karşılığında faiz ve komisyon alır.¹⁸ Tüketici kredisi sözleşmesinde, alınan kredinin geri ödenmesi sonucunda kredi ilişkisi sona ererken, kredi sözleşmesinde ise kredinin geri ödenmesiyle sözleşme sona ermez.¹⁹

Tüketici kredisi sözleşmesi, TKHK m. 10 hükmü ile düzenlenmişken, kredi sözleşmesi ise hukuki nitelik bakımından bağımsız kendine özgü yapısı olan ve kredi açanı kredi verme borcu çerçevesi içinde çeşitli edimlerde bulunma yükümlülüğü altına sokar.²⁰

2.2. TKHK'nın Tüketici Kredilerine İlişkin Tanımı

4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan önce tüketici kredisi TKHK m. 10/I hükmünde tanımı yapılmamıştır, ancak tanımdan tüketici kredisinin unsurlarını görmek mümkündür: “*Tüketicilerin banka veya benzeri*

¹⁴ 01.08.2003 tarih 25186 sayılı RG'de yayınlanmıştır.

¹⁵ Aslan, İ. Yılmaz, *Tüketici Hukuku*, Bursa 2006, s. 354.

¹⁶ Akipek, Şebnem, *Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi*, Ankara 1999, s. 215; Gezder, Ümit, *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*, İstanbul 1998, s. 71-72.

¹⁷ Aslan, s. 357.

¹⁸ Akipek, s. 215; Deryal, Yahya, 4077 sayılı Kanuna Göre Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na Armağan*, İstanbul 2001, s. 146.

¹⁹ Deryal, *Tüketici Kredisi*, s. 146.

²⁰ Deryal, *Tüketici Kredisi*, s. 146.

finans kurumlarına, bir mal veya hizmeti satın almak amacıyla tüketici kredisi almak için başvurmaları durumunda, banka veya finansman kuruluşları ile tüketiciler arasında yazılı bir sözleşmenin yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının da tüketiciye verilmesi zorunludur”.

4822 sayılı Değişiklik Kanunu’ndan sonra ise tüketici kredisi TKHK m. 10/I c. 1’de şu şekilde tanımlanmıştır: *“Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir”.*

Tüketici kredisi sözleşmesi, Tüketici Kredisiyle ilgili Yönetmelik m. 4a’ya göre *“Kredi veren ile tüketici arasında bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediye ilişkin sözleşme”* yi ifade etmektedir. Bu iki tanımdan tüketici kredisi sözleşmesinin taraflarının tüketici ve kredi veren olduğu, tüketici kredisinin konusunun nakit olarak alınan kredi olduğu ve tüketicinin kredi almaktaki amacının bir mal veya hizmet edinmek olduğu anlaşılmaktadır.²¹

TKHK’nın ve ilgili Yönetmeliğin tanımları göz önüne alındığında bir sözleşmenin *“tüketici kredisi sözleşmesi”* niteliği taşıması için şu unsurlar mevcut olmalıdır: Sözleşmenin taraflarının *“tüketici ve kredi veren”* olması gereklidir. Tüketici kredisinin konusuna nakit olarak alınan kredi girmektedir. Tüketicinin kredi alma amacı, bir mal veya hizmet edinmek olmalıdır.²²

Türk hukuk doktrininde, tüketici kredilerinin çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu tanımların ortak noktası tüketici unsurunun tüketici kredisinin belirleyici unsuru olmasıdır.

Arkan’a²³ göre tüketici kredisi şöyle tanımlanmıştır: *“Bir mal ve hizmet tedarikinde kullanılmak amacıyla, banka tarafından, nispeten küçük miktarlarda olmak üzere, kredi alana (ona duyulan kişisel güven, onun geliri ve malvarlıksal durumu dikkate alınarak) verilen ve önceden belirlenmiş ko-*

²¹ Ceylan, Ebru, Tüketici Kredileri, Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı’nın ve Avrupa Konseyi Proje Ofisi’nin Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü’nün düzenlediği *Tüketicinin Korunması Semineri*, 2-4 Kasım 2006, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, Ankara 2007, s.86.

²² Aslan, s. 358.

²³ Arkan, Sabih, *“Tüketici kredisi ve Uygulaması”*, *Batider* 1989, C.XV, S. 1 s. 21. Bu tanım, 4077 sayılı Kanun’dan önce yapıldığı için kredi veren kuruluşları sadece banka ile sınırlandırması ve tüketici kredilerini küçük meblağlı belirtmesi nedeniyle dar bir tanımdır.

şullar (faiz, vade) çerçevesinde taksitlerle iade edilen kredidir”.

Kuntalp'e²⁴ göre, “Tüketicinin mal ve hizmet satın almak amacıyla, bir banka veya benzeri finans kurumundan aldığı kredidir”.

Akipek'e²⁵ göre “Tüketici kredisi, herhangi bir mal veya hizmetin satın alınması/tedarik edilmesi amacıyla ve mutlaka ticari amaçlar dışında yararlanmak kaydıyla, gerçek veya tüzel kişilere, onlara duyulan kişisel güven ve gelir ile malvarlıksal durumları dikkate alınarak, banka veya finans kurumları tarafından, ödünç, avans veya mali yardım şeklinde, önceden belirlenmiş koşullarla geri ödenmek üzere verilen kredi” şeklinde tanımlanmıştır.

Gezder'e²⁶ göre “Bir mal veya hizmetin tedarik edilmesi amacıyla ve bu amaç ticari amaçlar dışında işlemek kaydıyla gerçek veya tüzel kişilere, bunlara duyulan kişisel güven, gelir ve malvarlıkları nazara alınarak, banka veya benzeri finans kurumlarınca, önceden belirlenen koşullar çerçevesinde taksitlerle geri ödenmek üzere verilen kredi” olarak belirtilmiştir.

Çeker'e²⁷ göre “Ticari amaçlar dışında bir mal veya hizmetten yararlanmak gayesiyle, gerçek kişi veya tüzel kişilerin başvurusu üzerine, banka veya finans kurumlarının bu kişilere açmış olduğu kredilerdir”.

Deryal'a²⁸ göre ise “Genel olarak tüketici kredileri herhangi bir mal veya hizmetin satın alınması şartına bağlı olarak ya da olmaksızın, ticari amaçlar dışında ve belli bir ödeme planı içinde iade edilmek üzere verilen krediler” olarak tanımlanmıştır.

Tüketici kredisi sözleşmesi, tüketim ödünçü verenin tüketiciye kredinin mülkiyetini devretmesini gerektiren bir sözleşmedir. Kredi, tüketiciye sağlanan her çeşit ödeme kolaylığıdır. Bu kapsama tüketiciye doğrudan kredi verilebileceği gibi kiralama yöntemleri içinde diğer ödeme kolaylıkları da girmektedir. Tüketici kredisi sözleşmesinin sabit vadeli para ödünçü şeklinde işlediğinden dolayı, bu kredi sözleşmesi tüketici aldığı krediyi bir defada veya taksitler halinde ödeyeceğinden

²⁴ Kuntalp, Erden, “ Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı” *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 28-29 Nisan 1995, s. 284.

²⁵ Akipek, s. 6.

²⁶ Gezder, s. 22.

²⁷ Çeker, Mustafa, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Tüketici Kredileri Açısından Bankalara Getirdiği Yükümlülükler, *Bankacılık Dergisi*, 1995, S. 15, s. 14.

²⁸ Deryal, *Tüketici Kredisi*, s. 141.

kredi döner değildir.²⁹ Tüketici kredisinin nakit kredi olması, kullanılan kredinin bir süreye bağlı olmaması mesleki veya ticari olmayan bir amaçla kullanılması, özel ihtiyacının karşılanması için alınması en önemli özellikleridir.³⁰

3. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Şartları

3.1. Avrupa Birliği Hukukunda

3.1.1. Sözleşmenin Tarafları

Tüketici kredisi sözleşmesinin tarafları, tüketici ve kredi verendir.

AB Direktifi'nde "*tüketici*", mesleki veya ticari faaliyet dışındaki amaçlarla bir kredi sözleşmesine taraf olan gerçek bir kişidir (m. 1 (2 a)).

AB Direktifi'nde "*kredi veren*" açıkça mesleki veya ticari faaliyetlerinin sürdürülmesi çerçevesinde kredi veren gerçek veya tüzel kişi veya bu kişilerin oluşturduğu gruplardır (m.1 (2b)). Bu tanım, sayma değil, kapsayıcı bir tanım yapılmıştır.³¹

3.1.2. Sözleşmenin Şekli

AB Direktifi'ne göre kredi sözleşmeleri, yazılı şekle bağlıdır. Tüketicilere yazılı sözleşmenin bir örneği verilir (m. 4 (1)) .

3.1.3. Sözleşmenin İçeriği

Tüketici kredisi sözleşmesinde şu şartların olması gerekir:

- a. Yıllık efektif faiz oranı
- b. Yıllık efektif faiz oranının değiştirilebileceği şartların belirtilmesi

Yıllık efektif faiz oranının belirtilebilmesi mümkün değilse, tüketiciye yazılı sözleşmesinde amaca uygun bilgi verilmelidir. Bu bilgede,

²⁹ İnal, Tamer, *Açıklamalı-İçtihatlı Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri: İsviçre Hukuku - Fransız Hukuku ve Avrupa Birliği Konseyi Yönergeleri Işığında*, İstanbul 2002, s. 236.

³⁰ İnal, s. 243 vd.

³¹ Aslan, s. 361.

m. 6 (1) 2. paragrafındaki hususlar olmalıdır.

c. Tüketicinin kredinin ödenmesi ve faiz ve diğer masrafların ifasını öğrenebileceği, ödemelerin zamanının veya zaman aralıklarının ve sayıları ve bedelin listesi

d. Sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinden doğan masraflar hariç olmak üzere, yıllık efektif faizin hesaplanmasında dikkate alınmayan, fakat belirli şartlar gerçekleştiğinde tüketici tarafından kullanılmak zorunda olan, m. 1/2'deki masraf unsurlarının listesi, ayrıca bu belirli şartların ne olduğunu gösteren liste bu masrafların tam olarak bilinmesi halinde yapılacaktır. Aksi takdirde hesaplama metodu veya mümkün oldukça gerçeğe uygun bir tahmin yapılacaktır.

Sözleşme metninde diğer sözleşme şartları da yer almalıdır. Ek 1 de bu bilgilerin bir listesi bulunmaktadır. Bunlar yazılı sözleşmelere üye devletler tarafından başlıca kayıtlar olarak önceden yazılabilirler.

AB Direktifi'ne göre *kredinin tüketiciye toplam maliyeti* "faizler ve tüketicinin kredi için ödemek zorunda olduğu diğer bütün masraflar da dâhil olmak üzere tüm maliyetleri" ifade etmektedir (m. 1(2 d) .

AB Direktifine göre *yıllık efektif faiz* "Kredinin tüketiciye m.1a ya göre bulunan ve yıllık % oran olarak ifade edilen toplam maliyeti" belirtmektedir (m. 1 (2e)).

3.1.4. Özellik Taşıyan Kredi Sözleşmeleri

AB Direktifinde bazı kredi sözleşmeleri için özel düzenlemeler getirilmiştir.³²

Kredi kartı hesabı dışında kredi veya finans kuruluşu ile tüketici arasında cari hesap üzerinde avans biçiminde bir kredi sözleşmesi yapılmış ise sözleşme yapılmadan önce veya en geç yapıldığı sırada, tüketicinin varsa kredi limiti, sözleşmenin yapıldığı andan itibaren uygulanacak yıllık efektif faiz oranı ve bunun hangi şartlarda değiştirilebileceği ve sözleşmenin sona erdirilmesi konularında bilgilendirilmesi gereklidir. Bilgi vermenin yazılı olması gerekir (m. 6 (1)).

³² Özsunay, *AB Hukuku*, s. 54-55.

Kredi sözleşmelerinde, sözleşme süresi içinde faiz oranlarında bir değişiklik olursa, değişiklik, bir hesap bildirimisiyle veya üye devletlerce kabul edilebilecek başka bir tarzda tüketiciye bildirilir (m. 6 (2)) .

Bu tür kredilerin zımnen kabul edildiği üye devletlerde kredi sözleşmesinin 3 aylık süreden fazla olması halinde, tüketicinin yıllık efektif faiz oranı ve masraflar ile bunlarda yapılacak değişikliklerle ilgili bilgilendirilmesi düzenlenmiştir (m. 6 (3)).

3.2. Türk Hukukunda

3.2.1. Sözleşmenin Tarafları

Tüketici kredisi sözleşmesi, tüketici ile kredi veren arasında yapılan tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Bu sözleşmede kredi veren tüketicinin mal veya hizmet edinmesi için kredi verme borcuna karşı tüketici de bu krediyi faiz ve komisyon gibi ek ödemelerle geri ödeme borcu altına girmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin tarafları tüketici ve kredi verendir. Önce tüketici kavramını daha sonra ise kredi veren kavramını inceleyeceğiz.

4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan önce *tüketici* kavramı TKHK m. 3/f'ye göre "Bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlanmıştı. Doktrinde bazı yazarlar³³ özel amaç ile ticari ve mesleki olmayan amacın anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Tacir olmayan gerçek kişi, TKHK. kapsamındaki mal ve hizmetleri son kullanıcı olarak aldıkları sürece "tüketici" sayılırlar. Gerçek kişi tacir ancak, mal veya hizmetin satın alınma işleminin ticari işletmesi için vazgeçilmez olmadığını ispatlaması durumunda TKHK kapsamında "tüketici" sayılmalıdır. Tüzel kişi tacir için doktrinde aynı şekilde dar yorum yoluyla ticarethaneyle ilişkin rutin faaliyetlerin ticari işlem sayılması, diğer işlemlerin ise ticari işlem sayılmaması ispatlandığı durumda TKHK kapsamında

³³ Aslan, s. 7; Akipek, s.196; Ceylan, Ebru, 4822 sayılı Kanun, s. 270. Gezder, s.18-19; Ozanoğlu, Hasan Seçkin, Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 690.

“tüketici” sayılması gerektiği görüşü³⁴ yanında bu konuda bir istisna-
nın olmadığı görüşü³⁵ de mevcuttur.

Kanımızca, bazı tüzel kişilerin aynen gerçek kişi gibi mesleki ve ticari faaliyetleri dışındaki bir alanda mal ve hizmetleri kullanma ve tüketme amacıyla hukuki işlemler yapmasının TKHK ile korunması olumlu olmuştur. Özellikle ticaret dışı faaliyet yapan derneklerin ve vakıfların bakımından isabetli bir düzenlemedir. Tüzel kişi tacirlerin bütün iş ve işlemlerinin ancak ticari iş niteliğinde olabileceğinden “tüzel kişi tüketici” sayılmalarının hem TTK m. 21 hükmüne ve hem de zayıf durumu nedeniyle özel korunması gereken tüketici kavramına ve 4077 sayılı Kanun’un amaç ve gerekçesine aykırı olduğu ve bu nedenlerle tüzel kişi tacirin faaliyetleri bakımından bir istisna olmadığı görüşüne katılmaktayız. Ayrıca Yargıtay çeşitli kararlarında³⁶ şirketlerin aldıkları kredilerin tüketici kredisi olarak kabul edilemeyeceğini, bunların genel kredi sözleşmesi niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

Diğer özel hukuk kişileri olan dernek, vakıflar ise amaçlarına varmak için ticari işletme işletmedikleri sürece TKHK kapsamında “tüketici” olduğu kabul edilmelidir.³⁷

4822 sayılı Değişiklik Kanunu’ndan sonra ise tüketici kavramı TKHK m. 3e hükmüne ve ilgili Yönetmelik m. 4 a hükmüne göre “Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek veya tüzel kişi”yi ifade etmektedir.

Yeni tanım, eski tanıma göre AB düzenlemeleriyle daha uyumlu olarak kabul edilmektedir.³⁸ Eski tanım dar ve tartışmaya açık bir ta-

³⁴ Altop, Atilla, Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı, *İKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 3 S. 1-2, (Türk-Avusturya Hukuk Haftası Özel Sayısı” Avrupa Hukuku ve Ulusal Hukuklar Bağlamında Tüketicinin Korunması Hukuku” İstanbul 03-06 Nisan 2004)Aralık 2004, s. 10-12.

³⁵ Aslan, s. 6. Aslan, burada tacir niteliğindeki tüzel kişileri ilgilendiren bütün işlemlerin fill ve işlerin ticari işlerden olduğunu belirten TTK m. 3 hükmüne dayanmaktadır. TKHK’da yer alan “tüzel kişi” ifadesinin sadece ticari amaç taşımayan tüzel kişileri gösterdiğini belirtmektedir. Aslan, s. 8. Bu görüşe katılan Deryal de tüzel kişi tacirlerin bütün iş ve işlemlerinin ancak ticari iş niteliğinde olabileceğinden “tüzel kişi tüketici” sayılmalarının hem TTK m. 21 hükmüne ve hem de zayıf durumu nedeniyle özel korunması gereken tüketici kavramına ve 4077 sayılı Kanun’un amaç ve gerekçesine aykırı olduğunu belirtmiştir. Deryal, tüketici kredisi, s. 152.

³⁶ bkz. Kararlar için Ceylan, Tüketici Kredileri, s. 86 dn. 5.

³⁷ Altop, s. 9.

³⁸ Aslan, s. 3; Altop, s. 14; Ceylan, 4822 sayılı Kanun, s. 270.

nımdı. Bu tanım, tartışmaları ortadan kaldırmıştır ve öncesine göre daha kapsamlıdır. Böylece bir sözleşmenin tarafı olan kişi yanında ailesi, misafirleri, mal veya hizmeti kullanan veya yararlanan çevresi de “tüketici” sayılır.³⁹

Bu tanıma göre, “tüketici” sayılmak için, şu hususlar mevcut olmalıdır: mal veya hizmetin edinilmesi, kullanılması veya yararlanılması gereklidir. Bu mal veya hizmeti edinme, kullanma veya yararlanmanın ticari veya mesleki olmayan amaçlarla yapılmalıdır. Tüketici, gerçek veya tüzel kişi olabilir.

4822 sayılı Değişiklik Kanunu’ndan önce, “kredi veren” kavramıyla ilgili TKHK “diğer finans kurumları” ifadesinin kapsamına Özel Finans Kuruluşları, Finansal Kiralama Şirketleri, Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun’a göre, ödünç para verme işleriyle uğraşan kişiler, 90 sayılı KHK’de 545 sayılı KHK ile yapılan değişikliklerle 1994 yılında düzenlenen finansman şirketleri ve özel bir kanuna dayanmasa da özel hukuk hükümleri çerçevesinde ödünç para verme işlerini meslek edinen kişiler de girmektedir.⁴⁰

4822 sayılı Değişiklik Kanunu’ndan sonra ise TKHK m. 3 k hükmüne ve ilgili Yönetmeliğin m. 4b gereği “kredi veren” “Mevzuatları gereği tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketleri” ni ifade etmektedir. Bu hükme göre “kredi veren” olarak sayılan kişiler dışındaki kişiler, tüketici kredisi sözleşmesinin tarafı olamaz, hüküm sınırlayıcıdır. Banka,⁴¹ 5411 sayılı Bankalar Kanunu’na göre kurulmuş bir tüzel kişidir. Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik⁴² m. 2a bendine göre finansman şirketi, devamlı ve mutad işgal konusu olarak her tür-

³⁹ Aslan, s. 3, 9.

⁴⁰ Aslan, s. 360.

⁴¹ Bankacılık Kanunu’na göre bankalar mevduat bankası, katılım bankası ve yatırım bankası olmak üzere üç grupta toplanır. Mevduat bankası; kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek, kredi kullanırmak faaliyetleri gibi bütün bankacılık faaliyetlerinde bulunur, ancak katılım fonu kabul edemez, finansal kiralama işlemleri yapamaz. Katılım bankası, mevduat kabulü dışında kalan ve yasada belirtilen tüm bankacılık faaliyetlerinde bulunabilir. Kalkınma ve yatırım bankası mevduat ve katılım fonu kabul edemez, ama diğer bankacılık işlemlerini yapabilir. Kostakoğlu, Cengiz, *Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar*, Ankara 2006, s. 4.

⁴² RG 26.07.1994 S.22002

lü mal ve hizmet alımını kredilendirmek için ödünç para veren tüketici kredi şirkettir. Özel finans kuruluşu ise, bankalarla aynı faaliyetleri yürütürler.

Hükmün kapsamına girmeyen diğer kredi kuruluşlarıyla yapılan tüketicinin taraf olduğu sözleşmelere de TKHK m. 10 kıyasen uygulanmalıdır.⁴³

3.2.2. Sözleşmenin Şekli

Türk hukukunda tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğu getirilmiştir (TKHK m. 10/I c.son). Bu düzenleme, emredici niteliktedir.⁴⁴ Sözleşmenin bir nüshasının verilmesi⁴⁵ ve yazılı şekil, tüketicinin korunması bakımından önemli tedbirlerdir. Ayrıca tüketici kredisi sözleşmesi TKHK m. 6/VI hükmüne göre en az 12 punto ve koyu siyah harflerle düzenlenir. Bu hususta eksiklik olursa bu eksiklik giderilir, sözleşmenin geçersizliğini yaratmaz. 23/2/2006 günü kabul edilip 1/3/2006 tarihinde RG'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi kartları Kanun'un m. 24 hükmüne göre de bir tüketici kredisi sayılan kredi kartı sözleşmesinin yazılı şekilde en az 12 punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşmeyle düzenleneceği belirtilmiştir. Ayrıca sözleşmenin bir örneği kart hami-line ve varsa kefile verilir. Sözleşmenin yazılı şekle uyulmaması geçersizlik yaptırımına sebep olur.⁴⁶ TKHK m. 10/B/III hükmüne göre de konut finansmanı sözleşmelerinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen şartlar, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez.

Tüketiciyi korumak için sözleşmede zorunlu unsurlar belirtilerek

⁴³ Aslan, s.360.

⁴⁴ Zevkliler, Aydın/Havutçu, Ayşe, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, 9. Baskı, Ankara 2007, s. 274.

⁴⁵ Tüketici sözleşme metni sayesinde hak ve borçlarını ayrıntıları ile öğrenebilecek, elinde yazılı bir ispat olacaktır. Zevkliler/Havutçu, s. 275.

⁴⁶ Bahtiyar, Mehmet, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun, Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartlarına İlişkin 24-26. maddelerinin Değerlendirilmesi, *Makaleler II*, İstanbul 2008, s. 334.

sözleşmenin içeriğini belirleme özgürlüğü sınırlanmıştır.⁴⁷ Tüketici kredisi sözleşmesinde bulunması zorunlu hususlar, tüketici kredisi tutarı, faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı, faizin hesaplandığı yıllık oran, ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği *ödeme planı*,⁴⁸ istenecek teminatlar, *akdi faiz oranının*⁴⁹ yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı, borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları, kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar, kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikate alınacağına ilişkin şartlardır (TKHK m. 10/II).

Kanımızca, *döviz* kredileriyle ilgili olarak sözleşmenin yapılması sırasında karşılıklı edimler arasındaki denge sonradan şartların olağanüstü derecede değişmesi durumunda büyük ölçüde bozulabilir. Bu durumda borçlunun Tüketici mahkemesi hâkiminden sözleşmeye müdahale ederek işlem temelinin çökmesinin tespitini ve sözleşmenin yeni şartlara dürüstlük kuralı kapsamında uyarlanmasını isteme hakkı vardır.⁵⁰

Tüketici Kredisi Yönetmeliği m. 8 gereği *yıllık maliyet oranının*⁵¹ da

⁴⁷ Deryal, *Tüketici Kredisi*, s. 163.

⁴⁸ Ödeme planı, tüketiciye tahsis edilen tüketici kredisinin geri ödemesinde esas alınacak taksit, tutar ve vadeleriyle birlikte anapara, faiz, fon, vergi ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği tabloyu ifade etmektedir (Tüketici kredisıyla ilgili Yön. m. 4h)

⁴⁹ Akdi faiz oranı, tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan faiz oranını ifade etmektedir (Tüketici kredisıyla ilgili Yön. m. 4d)

⁵⁰ Burcuoğlu, Haluk, "Hukukta Uyarılma-Özellikle Taşınmaz Kiralarında ve Dövizle Endeksli Kredi Sözleşmelerinde Uyarılma", *Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, MHAD 1996-20*, s. 79.

⁵¹ *Yıllık maliyet oranı* „ *kredi veren ve tüketici tarafından kabul edilmiş olan faiz, ücret, masraf ve kamusal yükümlülükler dâhil tüm taahhütlerin bugünkü değerlerinin yıllık olarak toplamına eşit olan oranını*” ifade etmektedir. (Tüketici kredisıyla ilgili Yön. m. 4k) Ayrıca yıllık maliyet oranıyla ilgili Tüketici kredisi Yönetmeliğinin m.8 hükmünde hesaplanmasının nasıl olacağı gösterilmiştir. “ *Kredinin tüketiciye yıllık maliyet oranı, Ek 2’de verilen formül doğrultusunda, kredinin tüketiciye verildiği tarihte, aşağıdaki bedeller hariç tutularak hesaplanır ve sözleşmede gösterilir. a- Gecikme faizi oranı ,b- Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda bu mal veya hizmetin satış fiyatı dışında kalan ve tüketicinin ödemekle yükümlü olduğu her türlü bedel c- Tüketicinin makul bir seçim özgürlüğünün bulunmadığı durumlar ile ödenmesi gereken bedellerin normalin çok üstünde olduğu durumlar hariç, fon transferine*

zorunlu unsurlara eklenmesi gereklidir. Kanımızca Tüketici kredilerine ilişkin Yönetmelik'te formüllere göre hesaplanacak yıllık maliyet oranının sözleşmede gösterilmesi öngörülmüştür. Ancak bu Yönetmelik m. 8 hükmünün hukuki dayanağı yoktur. TKHK m. 10/IV hükmüne göre Bakanlık ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indiriminin ne oranda yapılacağı usul ve esaslarının belirlenmesi konusunda yetkilidir. TKHK m. 10 hükmünde tüketici kredisi sözleşmesinde yer alacak şartlar sınırlı olarak düzenlenmiştir. Bu sayılanlar arasında “*yıllık maliyet oranı*” yoktur. Yönetmelikte böyle bir zorunluluk getirilmesi TKHK'ya aykırı olmuştur. Hâlbuki AY. m. 124 hükmüne göre “*Yönetmeliklerin Kanun ve Tüzüklere aykırı olmaması*” açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle Yönetmelik ekinde düzenlenmiş olan denklemin yeniden düzenlenmesi ve TKHK'daki eksikliğin giderilmesi gereklidir.

Bu konuda bilinmesi gereken diğer tanımlar Tüketici Kredisiyle İlgili Yönetmelik'te yer almaktadır. *Taksit* ile ödeme planında kredinin geri ödenmesi için belirlenen tarihlerin hizasında gösterilen anapara, faiz, kamusal yükümlülükler ve komisyon toplamından oluşan ödeme tutarı (Yön. m. 4ı); *taksit vadesi* ile ödeme planında belirtilmiş olan taksitlerin ödeneceği tarihi (Yön. m. 4j); *komisyon* ile geri ödeme planında her bir taksit tutarında anapara, faiz ve her türlü kamusal yükümlülükler haricinde ayrı bir kalem olarak yer alan ve kredi verenin gelir olarak tahsil edeceği tutarları (Yön.m.4e); *erken ödeme* ile tüketicinin kredi verene borçlandığı toplam tutarı veya vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksiti vadesinden önce ödemesini, asgari ödeme tutarı ile taksit tutarlarının farklı olması halinde en düşük olan taksit tutarını, taksit tutarlarının eşit olması halinde en az bir taksit tutarını, tek taksitli kredilerde ise toplam bakiye borcun yüzde onuna denk gelen tutarı (Yön. m. 4f) ifade etmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmesinde zorunlu unsurlara uyulmadan bir

ilişkin bedeller ile kredi geri ödemeleri, faiz ödemeleri ve diğer masraf ve harçların tahsili amacıyla açılmış bir hesabın muhafaza edilmesine ilişkin bedeller. Ancak, söz konusu ödeme ya da geri ödemelerin tahsili için yapılan masraflar yıllık maliyet oranı hesabına dahil edilecektir. d- Kredi şartları üzerinde belli bir etkisi olsa dahi kredi sözleşmesinden ayrı sözleşmelerden doğan üyelik aidatları. e- Tüketicinin ölümü, maluliyeti, hastalanması ya da işsiz kalması halinde yasal faiz ve alacaklı tarafından kredinin verilmesi için şart koşulmuş diğer masraflarla birlikte, toplam kredi miktarına eşit ya da bu miktardan az bir meblağın kredi verene ödenmesini sağlamak amacıyla tasarlanmış bedellerin dışında kalan sigorta ya da teminat masrafları”.

sözleşme yapılmışsa hukuki yaptırımının ne olacağı TKHK m. 10'da düzenlenmemiştir. TKHK m. 10'un emredici bir hüküm olması nedeniyle sözleşme kesin geçersiz olacaktır. Bu durumda kesin geçersizlik, sözleşme ilişkisini geriye etkili olarak ve kendiliğinden sona erdireceğinden tüketici kredi tutarını taksitler halinde ödeyeceği krediyi hemen ve tamamen ödemek zorunda kalır. Bu ise tüketici aleyhine bir sonuç doğurur. Emredici kurala aykırılığın sonucunda sözleşmeye dayanılarak alınmış krediler, sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebilir. Ancak şekle aykırılık nedeniyle kesin geçersizliği ileri sürmek MK m. 2 anlamında hakkın kötüye kullanılması olup olmadığı dikkate alınarak tüketici lehine çözüme ulaşılmalıdır. Özellikle kredi verildikten sonra bankanın şekle aykırılığı ileri sürmesi hakkı kötüye kullanma sayılır.⁵² Tüketici kredisi sözleşmesinde zorunlu unsurlara uyulmazsa idari bir yaptırım olarak para cezası vardır (TKHK m. 25/I).

Özellik arz eden tüketici kredisi türü olan konut finansmanı⁵³ sözleşmelerinde asgari olarak şu hususlara zorunlu olarak yer verilmelidir:⁵⁴ **a)** Konut kredisi sözleşmeleri için kredi tutarı, finansal kiralama sözleşmeleri için toplam kira bedeli, **b)** Kredi sözleşmeleri için üzerine ipotek tesis edilen konuta, finansal kiralama sözleşmeleri için finansal kiralamaya konu olan konuta ilişkin bilgiler, **c)** Yıllık faiz oranı ve yıllık maliyet oranı (değişken faizli sözleşmelerde yıllık faiz oranı ve yıllık maliyet oranı başlangıç ve azami faiz oranı için ayrı ayrı hesaplanır), **d)** Toplam borç tutarının anapara, faiz ve diğer giderler

⁵² Aslan, s. 367-368; Zevkliler ise "zorunludur" ifadesinin hükmün mutlak emredici niteliğini belirttiğini, sözleşmenin yazılı olmaması halinde BK.m.20 gereği geçersiz olacağını söylemektedir. Zevkliler/Aydoğdu, s. 284.

⁵³ "İpoteğe dayalı konut finansmanı sistemi, hem ekonomik, hem hukuki unsurları içinde barındıran, özü itibarıyla finans ağırlıklı "karma" "bir tanımlamadır". AB Tüketici Kredileri Direktifi'nde mortgage kredisi kapsamına almıştır, ancak tüm üye ülkeleri kapsayan standart bir özel yasaya sahip değildir, bu konuda çalışmaları devam etmektedir. AB, çeşitli Direktiflerinde (15/12/1989 tarihli AB Bankacılık Direktifi, 93/13 sayılı AB Direktifi, 4/6/1997 tarihli AB Direktifi, 26/5/2000 tarihli AB Direktif ve 8/6/2000 tarihli AB Direktifi, 9/10/2002 tarihli AB Direktifi) mortgage ile ilgili düzenlemeler yapmıştır. Bozkurt, Kutluhan/Türe, Murat/Oral Ümit, Avrupa Birliği ve Belçika Hukuk Sistemlerinde İpoteğe Bağlı Konut Finansman Sistemi, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, İstanbul 2007, s. 1764,1770 vd.

⁵⁴ Mermer, Suat, *Tüketici Hukuku Bakımından Konut Finansmanı, Finans Hukuku ve Mortgage*, İstanbul Barosu Yayını, 2007, s. 180.

itibarıyla dağılımı (değişken faizli sözleşmelerde başlangıç faiz oranı veya kira bedeli ve azami faiz oranı veya kira bedeli esas alınarak hesaplanacak toplam borç tutarları), **e)** Değişken faizli sözleşmelerde baz alınan endeks ve faiz oranındaki veya kira bedellerindeki değişimin hesaplanma yöntemi, **f)** İlk yıl için dönemsel olarak, kalan yıllar için yıllık olarak hazırlanan, ödenen anapara, ödenen faiz, diğer giderler, kalan anapara, ilgili dönemler için geri ödeme veya kira bedellerinin yer aldığı ödeme planı (Değişken faizli sözleşmelerde, başlangıç ve azami faiz oranları kullanılarak iki ayrı ödeme planı oluşturulur.), **g)** Geri ödeme veya kira ödeme sayısı, ödeme tarihleri, belirlenen ödeme tarihinin resmi tatile gelmesi durumunda ödemelerin ne zaman yapılacağı, ilk ve son ödeme tarihleri, **h)** İstenecek teminatlar, **i)** Ödemelerde temerrüde düşülmesi halinde, kredi sözleşmeleri için akdi faiz oranının (değişken faizli sözleşmelerde cari faiz oranının) yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı, finansal kiralama sözleşmeleri için uygulanacak gecikme faiz oranı, **j)** Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları, **k)** Kredi geri ödemelerinin veya kira ödemelerinin vadesinden önce yapılmasına ilişkin şartlar ve sabit faizli sözleşmelerde erken ödeme ücreti öngörülmekte ise hesaplanmasına ilişkin esaslar, **l)** Kredinin veya kira bedellerinin yabancı para birimi cinsinden belirlenmesi durumunda, kira ve geri ödeme tutarları ile toplam borç tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar, **m)** Sözleşmeye konu olan konutta kıymet takdiri yapılmasını gerektirebilecek haller ve kıymet takdirinin kimler tarafından yapılabileceği, **n)** Varsa sözleşmeye konu olan konuta ilişkin sigorta bilgileri (TKHK m. 10/B /XV).

Tüketiciye gönderilecek dönemsel ödeme dekontlarında ödemelerin on beşinci fıkranın (d) bendinde yer aldığı şekliyle dağılımına ve kalan borç miktarına yer verilir (TKHK m. 10/B XVI)

3.2. 3.Sözleşmenin İçeriği

Tüketici kredisi sözleşmesinin *konusu*, nakit paradır. Nakit para Türk Lirası olabileceği gibi yabancı para da olabilir. Tüketicinin toplam borç miktarının önceden belirli olması ve sabit olması gerektiğinden dolayı TKHK m. 10 kapsamında tüketici kredisi dövize endeksli

Türk lirası üzerinden açılmaz.⁵⁵ Doğrudan döviz üzerinden tüketici kredisi açılabilir.⁵⁶

Tüketiciler, tüketici kredileriyle mal ve hizmet edinebilmektedir. Mal kavramı, 4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan önce TKHK m.3/c'ye göre "ticaret konusu taşınır eşya" iken, tüketiciler taşınmaz dışındaki malları satın almaktaydı. 4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan sonra TKHK m. 3/c'ye göre mal kavramı "alışverişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları" ifade etmektedir.⁵⁷ Böylece konut kredisi⁵⁸ de bir tüketici kredisi olarak kabul edilmiş olmaktadır.⁵⁹

Hizmet kavramı ise, 4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan önce TKHK m. 3d'ye göre "bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan bedeni ve/veya fikri faaliyetleri" ifade ederken, 4822 sayılı yasayla değiştirildikten sonra hizmet kavramı "bir ücret veya menfaat karşılığında mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti" ifade etmektedir.⁶⁰

Tüketici kredisi, kredi veren tarafından serbest ve bağlı olmak üzere iki çeşit verilebilir. Tüketici, serbest tüketici kredisinde, krediyi kullanmada serbesttir, bağlı kredide ise krediyi kullanmada kredi verenin talimatlarına göre kullanmak durumundadır.⁶¹ Serbest tüketici

⁵⁵ Aslan, s. 362.

⁵⁶ Akipek, s. 35.

⁵⁷ Ceylan, 4822 sayılı Kanun, s. 272.

⁵⁸ 5582 sayılı Konut Finansman Sistemine ilişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 21 Şubat 2007 tarihinde TBBM tarafından kabul edilerek yasalasmıştır. Çetin, Ali, Mortgage (Tut-Sat) Yasası, İstanbul Barosu, *Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayısı*, Kasım 2007, s. 53-58.

⁵⁹ İnal, ise konut satın almak amacıyla yapılan kredi müracaatının bir yandan tüketici kavramına uygun olmadığını, konut satın almanın bir yatırım işi olduğunu, tüketici hukukunun kapsamı dışında olduğunu belirtmektedir. Ayrıca TKHK m. 3/c'deki "konut ve tatil amaçlı taşınmaz" ile taşınmaz mal satın almakla ilgili olmadığını, tüketicinin konuta ilişkin yaptırdığı herhangi bir imalat eksikliğine veya ayıba ilişkin haklarının korunması için TKHK hükümlerinin uygulanabileceği ile ilgili olduğunu ve bu yöndeki ihtilafların tüketici mahkemelerinde görüleceğinden ibaret olduğunu ifade etmektedir. bkz. İnal, Tamer, Konut Amaçlı Taşınmaz Alımından Doğan, Şahsi Hakka Dayalı Tapu İptali ve Tescil Davasında Görevli Tüketici Mahkemesi, *Kazanıcı Hakemli Hukuk Dergisi*, S.35-36, 2007, s. 229.

⁶⁰ Ceylan, 4822 sayılı kanun, s. 273.

⁶¹ Aslan, s. 378-379.

kredilerinde, satıcı ile tüketici arasında satış sözleşmesi, kredi veren ile tüketici arasında tüketici kredisi sözleşmesi olmak üzere iki sözleşme varken; bağlı kredilerde ise üç sözleşme vardır, kredi verenle tüketici arasında çerçeve sözleşme, satıcı ile tüketici arasında satış sözleşmesi, kredi verenle tüketici arasında tüketici kredisi sözleşmesi vardır.⁶² Yapısı itibariyle tüketici kredisi olan işlemlerden kredi kartı, TKHK m. 10/A hükmüne göre tüketici kredisi kabul edilmiştir.⁶³

Tüketici kredisi sözleşmesinin *amacı*, ticari ve mesleki amaçlar dışında bir mal veya hizmet edinmektir. 4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan önce ise bir mal veya hizmetin "*satın alınması*" idi. "*Edinme*" ifadesi "*satın alma*" ifadesine göre daha geniş olduğu için isabetli bulunmaktadır.⁶⁴ Tüketici kredisi sözleşmesinde "*mal veya hizmetin*" ne olduğunun belirtilmesi gerekli değildir, çünkü "*belirli bir mal veya hizmet*" ifadesi yoktur.⁶⁵ 4822 sayılı Değişiklik Kanunu'ndan sonra "*mal*" kavramının kapsamı genişlediği için konut ve tatil amaçlı taşınmazlar için de tüketici kredisi verilebilir. Tüketici kredisiyle ilgili bir alt veya üst sınır getirilmemiştir. Yargıtay bir kararında ticari amaçlarla alınan kredinin "*tüketici kredisi*" sayılmayacağını kabul etmiştir.⁶⁶

Tüketici kredisi sözleşmesinin şartlarının sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilememesi yasağı, tüketicinin korunması için olumlu bir düzenlemedir⁶⁷ (TKHK m. 10/I). Tüketicinin aleyhine olarak kredi veren sözleşme şartlarını tek tarafı olarak değiştirilmesi bu yasakla engellenmiştir. Bu hükme aykırılık halinde idari para cezası yaptırımı vardır (TKHK m. 25). Bu yasağa uyulmaması halinde değiştirilen şartlar geçersiz sayılacaktır. Bu durumda sözleşme süresi

⁶² Özsunay, Ergun, "Türkiye'de tüketici kredileri: hukuki çerçeve ve uygulama üzerine bazı düşünceler", *Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar Paneli*, İstanbul Ticaret Odası yayını, İstanbul 1992, s. 4.

⁶³ Ceylan, Ebru, *Banka ve Kredi Kartları*, 20.03.2006 günlü sempozyumun notları, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2006, s.41 vd.; Ceylan, Ebru, Tüketicinin Kredi Kartlarında Korunması, *İstanbul Barosu Dergisi Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayısı*, Kasım 2007, s. 25 vd (Baskı hatası nedeni ile "Kredi Kartlarından" ifadesi çıkmıştır)

⁶⁴ Aslan, s. 362.

⁶⁵ Aslan, s. 363.

⁶⁶ Y. 11. HD. T.21.1.2002 E.2001/8035, K.2002/325, YKD, C.28, S.5, Mayıs 2002.

⁶⁷ Zevkliler/Havutçu, s. 275; Serozan, ise faiz oranının sürekli değiştiği ülkemizde bu hükmün gerçekçi olmadığını belirtmektedir. Serozan, Rona, Tüketicini Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri, *İÜHFİM*, C. LXI, S.1-2, s. 344.

boyunca tüketici kredilerine sabit faiz uygulanacaktır. Kredi kartı bakımından ise BKKKK..m.25 hükmünde sözleşmede yapılacak değişikliklerin kart hamiline bildirileceği, bildirim yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade edeceği, bildirim ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği belirtilmiştir.

Uygulamada tüketicilerin aldıkları krediyi geri ödemede zorlandıkları için şikâyetçi oldukları görülmektedir. Tüketicilerin zayıf ve istismara açık oldukları için kredi verenden tüketici kredisi alırken yaptıkları sözleşmede ağır şartları kabul etmek zorunda kalmaları⁶⁸ önemli bir hukuki sorundur. Bu nedenle tüketicilerin sözleşme şartlarına karşı korunması gerekmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmesinde öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici lehine değiştirilebilir.⁶⁹ Yargıtay,⁷⁰ döviz karşılığı kredilerde tüketici kredisi lehine olarak Türk parasına uyarlama yapılabileceğini kabul etmiştir.

3.2.4. Özellik Taşıyan Kredi Sözleşmeleri

TKHK m.10 hükmünde tüketici kredisi sözleşmeleri düzenlenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmesi, taksitli satış sözleşmesi, finansal kiralama sözleşmesi, kredi kartı sözleşmesi gibi benzer hukuki ilişkilere nazaran kendine özgü bir yapıya sahiptir.⁷¹

Kredi kartı, TKHK m. 10/A hükmüne göre kredi kartı ile mal ve hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartıyla nakit çekim suretiyle kullanılan krediler de bu kapsama girmektedir. Kredi kartı yapısı itibariyle tüketici kredisi olarak kabul edilmiştir.⁷² Kredi

⁶⁸ Zevkliler / Havutçu, s. 273-274.

⁶⁹ Aslan, s. 365; Deryal, *Tüketici Kredisi*, s.164; Zevkliler/Havutçu, s.275.

⁷⁰ YHGK, T. 19/2/1997, E.11-762, K. 77 (YKD, 1997, S. 5, s.679 vd) ; Y.11. HD. T. 17.01.2006, E. 2005/83,K. 2006/184, kazancı içtihat bilgi bankası, www. kazanci.com.tr, Y.11. HD T. 8.11.2004,E. 2004/1727,K. 2004/10916, kazancı içtihat bilgi bankası ,www. kazanci.com.tr; Y. 11. HD. T. 20.12.2004 E. 2004/3252K. 2004/12519, kazancı içtihat bilgi bankası, www. kazanci.com.tr

⁷¹ Deryal, *Tüketici Kredisi*, s. 147.

⁷² Teoman ise kredi kartının bir tüketici kredisi olmadığını ileri sürmüştür. Teoman,

kartı aracılığıyla kullanılan kredilerde kart hamilinin tüketici olması durumunda 5464 sayılı Banka kartları ve Kredi kartları Kanunu'nu⁷³ da dikkate almak gerekir. Bu Kanun, TKHK m. 10/A hükmüne paralel hükümler getirmiştir.

TKHK m. 10/B⁷⁴ hükmüne göre konut kredisi de bir tüketici kredisi olup şu şekilde düzenlenmiştir: Konut Finansmanı Sözleşmeleri, konut finansmanı kuruluşları tüketicilere sözleşme öncesinde kredi veya finansal kiralama işlemleri ile ilgili genel bilgiler vermek ve tüketiciye teklif ettikleri kredi veya finansal kiralama sözleşmesinin koşullarını içeren Sözleşme Öncesi Bilgi Formu⁷⁵ vermek zorundadır. Tüketici teklifi kabul edip etmemekte serbesttir. Konut finansmanı kuruluşları tarafından verilecek genel bilgilerin kapsamı ve "Sözleşme Öncesi Bilgi Formu"nun standartları ilgili birliklerin görüşü alınmak suretiyle Bakanlık tarafından belirlenir. "Sözleşme Öncesi Bilgi Formu"nun tüketiciye verilmesini takip eden bir iş günü geçmeden imzalanan sözleşme geçersizdir.

Ayrıca kredili mevduat hesaplarına ilişkin sözleşmeler, ödemenin ertelenmesi veya taksitle ödeme olanağı sağladıkları ölçüde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilmelidir.

Ömer, *Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması*, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul 1996, s.235.

⁷³ Aslan, s. 411-425, Ceylan, sempozyum, s. 41-55; Ceylan, *Kredi Kartları*, s. 25 vd.; Aycı, Emrullah/ Biçkin, İnci/ Artuç, Mustafa, *Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (Getirilen Yenilikler)*, Ankara 2006 , s.1 vd.; Ekinci, Mustafa, *Açıklamalı-Gereççeli 5464 sayılı Banka kartları ve Kredi kartları Kanunu*, Ankara 2006, s. 1 vd.

⁷⁴ Bu hüküm, 4077 sayılı TKHK'ya 5582 sayılı Kanun'un m. 24. ile 21/2/2007 tarihinde eklenmiştir.

⁷⁵ Bu formun RG, 31/5/2007-S.26538'da yayınlanmış olan Konut Finansmanı Kuruluşlarınca Verilecek Bilgi Formu Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir.